

УДК 336.226.3

JEL E62, H21

DOI 10.33244/2617-5932.6.2020.67-76

Я. О. Ізмайлов,*д.е.н., доцент,**Університет ДФС України**e-mail: izmyar@ukr.net***ORCID ID 0000-0003-4853-205X;****І. Г. Єгорова,***к.е.н., доцент,**Криворізький економічний інститут**ДВНЗ «Київський національний**економічний університет**імені Вадима Гетьмана»**e-mail: yegorova_ig@kneu.dp.ua***ORCID ID 0000-0002-7800-2810**

ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ У КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ

Розкрито зміст податку на додану вартість й особливості його застосування в Україні та країнах Європейського Союзу. Доведено, що податок на додану вартість є найбільш бюджетоутворюючим податком у країнах Європейського Союзу та Україні, а операції з ним здійснюють різні суб'єкти податкових відносин, кінцеві мотиви яких значно різняться та інколи є антагоністичними. Визначено позитивні і негативні сторони застосування податку на додану вартість і подано позиції сторін у науковій дискусії щодо можливостей його подальшого удосконалення або кардинальної заміни іншими податками. Обґрунтовано, що скасування чи заміна податку на додану вартість призведе до великих втрат доходної частини державного бюджету України, який унаслідок кризових явищ та військово-політичної нестабільності недоотримує запланованих обсягів надходжень. Розглянуто проблеми, переваги і недоліки цього податку в Україні та запропоновано напрями їх вирішення. Доведено, що назріла потреба в удосконаленні системи адміністрування ПДВ і в перспективі потрібно переосмислити підходи щодо усунення неправомірного його відшкодування.

Ключові слова: адміністрування податків, бюджет, Європейський Союз, податки, податок на додану вартість.

Я. А. Измайлов, И. Г. Егорова. Опыт применения налога на добавленную стоимость в странах Европейского Союза и перспективы его использования в Украине

Раскрыто содержание налога на добавленную стоимость и особенности его применения в Украине и странах Европейского Союза. Доказано, что налог на добавленную стоимость

является наиболее бюджетообразующим налогом в странах Европейского Союза и Украине, а операции по нему осуществляют различные субъекты налоговых отношений, конечные мотивы которых очень различаются, а иногда являются антагонистическими. Определены положительные и отрицательные стороны применения налога на добавленную стоимость и представлены позиции сторон в научной дискуссии о возможности его дальнейшего совершенствования или кардинальной замены другими налогами. Обосновано, что отмена или замена налога на добавленную стоимость приведет к большим потерям доходной части государственного бюджета Украины, который вследствие кризисных явлений и военно-политической нестабильности недополучает запланированных объемов поступлений. Рассмотрены проблемы, преимущества и недостатки использования данного налога в Украине и предложены направления их решения.

Ключевые слова: *администрирование налогов, бюджет, Европейский Союз, налоги, налог на добавленную стоимость.*

Метою статті є визначення позитивних і негативних сторін застосування ПДВ, можливостей його подальшого удосконалення або кардинальної заміни іншими податками в Україні та країнах-членах ЄС.

Постановка проблеми. Функціонування країни неможливо без чітко налагодженої системи формування доходної частини бюджету за рахунок податків, зборів та інших фіскальних платежів. Одним з податків, що використовується багатьма країнами світу та стабільно наповнює державну казну, є податок на додану вартість.

Податковий кодекс України визначає податок на додану вартість (далі – ПДВ) як непрямий податок, який нараховується та сплачується відповідно до норм розділу V Податкового кодексу України [13].

У науковому дослідженні потрібно виходити з того, що операції з ПДВ здійснюють різні суб'єкти податкових відносин, кінцеві мотиви яких значно різняться, інколи виявляються навіть антагоністичними. З точки зору бухгалтерів, що обліковують ПДВ та податковий кредит, складовими ПДВ є податкові зобов'язання щодо постачання товарів (послуг), податковий кредит щодо постачання товарів (послуг) та зобов'язання перед бюджетом з ПДВ. Контролюючі податкові органи розглядають ПДВ з позиції збільшення податкових надходжень до державного бюджету. Представники бізнесу мають на меті оптимізувати та мінімізувати зобов'язання з ПДВ та максимізувати його відшкодування. Споживачі, купуючи товари (послуги), сплачують ПДВ у складі їх вартості. Цей податок призводить до подорожчання відповідних товарів (послуг) для їх покупців на значну суму. Тому населення не належить до прихильників використання цього податку. Оскільки ПДВ повинен задовольнити інтереси різних суб'єктів економічних відносин, рівномірно зменшуючи та збільшуючи їх економічні вигоди, то порівняння позитивних і негативних аспектів його застосування належить до важливих та актуальних питань наукового пошуку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На підставі ретельного вивчення вітчизняних та зарубіжних публікацій податкового спрямування можливо констатувати, що сформувалося два основних підходи для розкриття сутності ПДВ. За одним з підходів податок на додану вартість розглядається як податок на споживання. При цьому його тягар відбивається не лише на платниках цього податку до бюджету, а й на споживачах товарів, робіт, послуг, додана вартість яких підлягає оподаткуванню. З огляду на це тлумачення можна виокремити таку перевагу ПДВ: визначення податкового навантаження на покупця,

який, по суті, і є реальним платником цього податку. Відповідно до другого підходу ПДВ визначають як форму вилучення частини доданої вартості, що створюється на усіх етапах виробництва і реалізації товарів, робіт, послуг, до моменту переходу до реального споживача. Це трактування узагальнює сутність податку на додану вартість, не виявляючи реального платника податку [5].

Т. М. Семенко вважає ПДВ найбільш дискусійним податком, але цей податок в Європейському Союзі є найбільш значущим. На його думку, у розвинених зарубіжних країнах ПДВ формує близько 13,5 % доходів бюджетів цих країн, незважаючи на те, що частка податку на регіональному рівні досить варіативно коливається. Відтак у Франції ПДВ формує 45 % податкових бюджетних надходжень, для порівняння, у Нідерландах – 24 % [14].

Професори В. М. Мельник та М. О. Житар визначили роль, особливості та напрями фінансової архітектури національної економіки, доводячи, що ПДВ є найважливішим податком у формуванні дохідної частини бюджету країни, а всі суперечки навколо ефективності ПДВ полягають у недосконалості його адміністрування [7].

Професор К. І. Швабій досить кардинально виступає за відміну ПДВ, доводячи неефективність та згубність цього податку для економіки країни [16].

Разом з тим питання застосування ПДВ викликає велику кількість дискусій, починаючи з його удосконалення аж до повної заміни, що обумовлює актуальність і потребу у подальшому дослідженні цього податку.

Виклад основного матеріалу. Економічна сутність ПДВ полягає в тому, що він є частиною новоствореної вартості, що утворюється на кожному етапі виробництва або обігу. Нараховану суму цього податку включено до ціни реалізації товарів (робіт, послуг), яку сплачує кінцевий споживач. ПДВ стягується на основі кожного акту купівлі-продажу, починаючи зі стадії виробництва товару й закінчуючи його продажем. На кожному етапі розмір ПДВ визначається як різниця між сумою податку, сплаченого споживачем товару, і сумою податку, сплаченого його виробником постачальнику сировини та матеріалів, робіт і послуг. При цьому на кожному етапі виробництва й обігу товару підприємство компенсує свої витрати і додає податок на новостворену на підприємстві вартість. Отже, ПДВ – це непрямий податок, що збирається на всіх стадіях процесу виробництва товарів і послуг, що стягують з кінцевого споживача в міру створення вартості [5].

ПДВ адмініструється більше ніж у 140 країнах світу. Важливу роль ПДВ відіграє в Євросоюзі, який, у свою чергу, реалізує основну мету інтеграції європейських країн – вільне переміщення товарів і послуг, капіталу та праці.

Європейською комісією було затверджено однією з умов участі кожної країни в Європейському Союзі запровадження в країні податку на додану вартість. ПДВ також називають «європейський податок», що показує його вагомість для європейського інтеграційного простору.

Важливим у правовому регулюванні сплати ПДВ на території ЄС є встановлення конкретних правил до адміністративних зобов'язань платників та органів влади. Такі правила зазначені у Директиві про ПДВ та Регламенті 1798/2003.

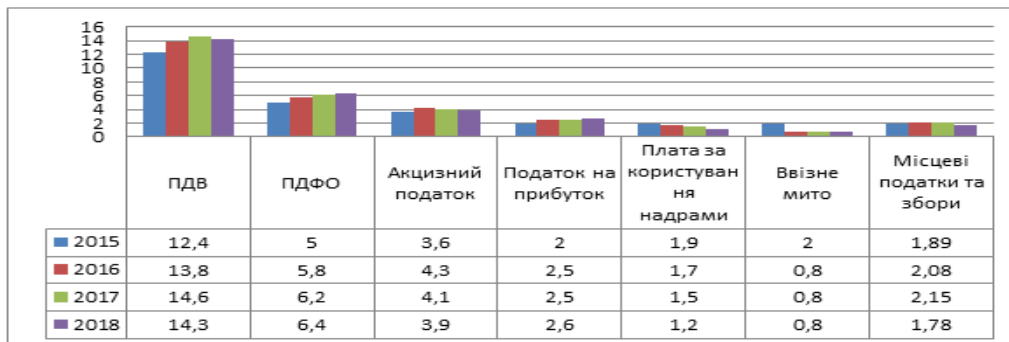
У Європейському Союзі запроваджена єдина система оподаткування ПДВ директивою 2006/112/ЄС «Про спільну систему податку на додану вартість», яка встановлює загальні уніфіковані правила та надає державам-членам можливість застосовувати свої винятки із загальних правил у питаннях щодо порядку та умов реєстрації платників податку, категорії товарів та послуг, які оподатковуються за зниженими ставками, розміри ставок

тощо [1]. Правила відшкодування податку на додану вартість визначаються Директивою 2008/9/ЄС [2].

У ЄС одна з найнижчих ставок ПДВ діє у Люксембурзі (17 %) та Мальті (18 %), найбільших – в Угорщині (27 %), Швеції (25 %), Хорватії (25 %) та Данії (25 %). У країнах Європейського Союзу частка ПДВ у ВВП має тенденцію до незначного зростання – з 6,4 % ВВП 2009 року до 7 % ВВП 2016 року. При цьому у державах-членах ЄС частка ПДВ коливається від 3,4 % ВВП у Швейцарії до 13 % ВВП у Хорватії [15].

Європейським законодавством для всіх країн-членів ЄС встановлюється мінімальна ставка ПДВ як відсоток від роздрібною ціни найбільш популярної цінової категорії. У країнах ЄС надходження від ПДВ (спеціальний фонд) використовуються для фінансування: підтримки в належному стані доріг; витрат, що пов'язані з відшкодуванням коштів на лікування споживачів тютюну та алкогольних напоїв.

Нами проведено аналіз динаміки питомої ваги основних бюджетоутворюючих податкових платежів у структурі фінансово-економічної системи нашої держави щодо ВВП у структурі Зведеного бюджету України (рис. 1).

Рис. 1. Динаміка питомої ваги основних бюджетоутворюючих податкових платежів щодо ВВП у структурі Зведеного бюджету України за 2015–2018 роки, %

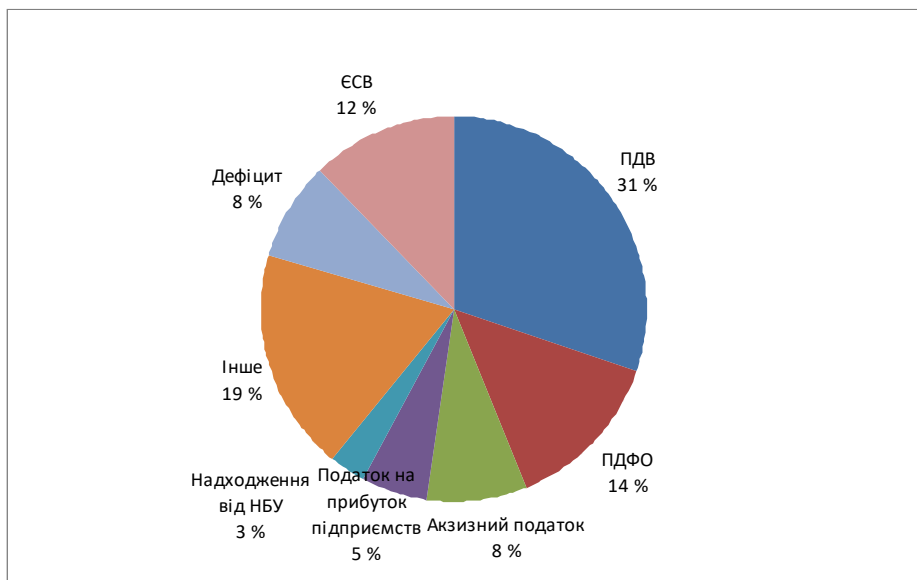
Джерело: [10].

На підставі аналізу можна констатувати, що найбільшою питомою вагою щодо ВВП у загальній структурі податкових надходжень до Зведеного бюджету України упродовж 2015–2018 років стабільно характеризується ПДВ, частка якого коливається у діапазоні від 12,4 до 14,3 % щодо ВВП за досліджений період.

2018 року дохідна частина Зведеного бюджету України мала таку структуру (рис. 2).

ПДВ є одним із основних бюджетоформуючих податків, питома вага якого в податкових надходженнях до Державного бюджету становила близько 30 % усіх доходів бюджету. Тому законодавчі ініціативи щодо скасування ПДВ є малоімовірними.

Суми відшкодування зростали швидшими темпами, ніж суми сплаченого ПДВ з вироблених в Україні товарів, робіт, послуг. 2019 року відшкодування ПДВ з державного бюджету становило 151,4 млрд грн. Найбільші суми відшкодування ПДВ отримали такі підприємства: ПАТ «АрселорМіттал Кривий ріг» (8,34 млрд грн), ПрАТ «ММК ім. Ілліча» (8,13 млрд грн), ТОВ «Кернел-Трейд» (7,1 млрд грн) та інші [11].

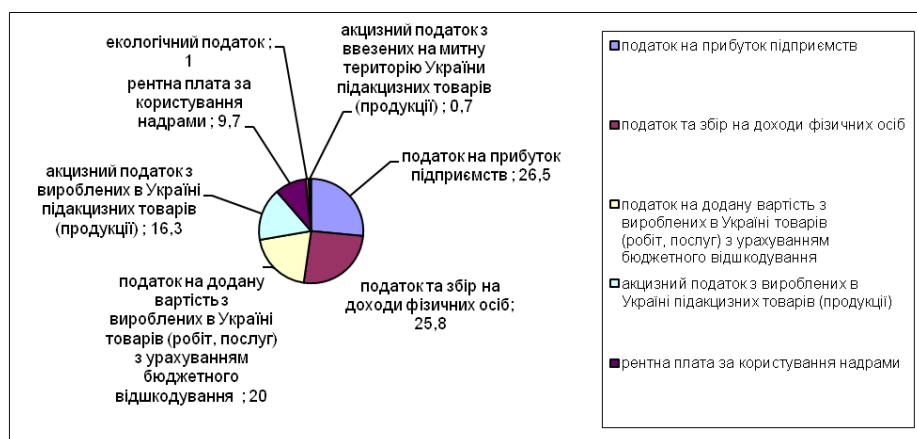

Рис. 2. Дохідна частина Зведеного бюджету України

Джерело: [4].

Станом на 01.12.2019, за даними Державної казначейської служби України, органами ДПС забезпечено фактичні надходження податків і зборів (обов'язкові платежі): Головне Управління ДПС України – становлять 662 003,7 млн грн до Зведеного бюджету України, з них 419 683,7 млн грн, або 63,4 %, – до Державного бюджету України [10].

Структуру податкових надходжень до Державного бюджету України зображено на рис. 3.

Рис. 3. Структура податкових надходжень до Державного бюджету України, %

Джерело: [12].

З рис. 3 видно, що найбільшу питому вагу в загальній сумі надходжень до Державного бюджету України становлять надходження з: податку на прибуток підприємств – 101 000,4 млн грн (26,5 %); податку та збору на доходи фізичних осіб – 98 262,7 млн грн (25,8 %); податку на додану вартість з вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) з урахуванням бюджетного відшкодування – 76 309,0 млн грн (20 %); акцизного податку з вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції) – 62 001,9 млн грн (16,3 %); рентної плати за користування надрами – 37 113,2 млн грн (9,7 %).

Для об'єктивного обґрунтування можливості заміни ПДВ іншими податками, або доведення важливості, доцільності і потреби адміністрування ПДВ у майбутньому, проаналізуємо основні переваги та недоліки цього податку.

Серед основних недоліків ПДВ варто виокремити:

1) проблеми з відшкодуванням ПДВ і обґрунтуванням податкових відрахувань у деяких випадках перешкоджають виходу підприємств країни на зовнішній ринок;

2) структура податку дозволяє застосовувати податкові відрахування і відшкодування податку за методом нарахувань, що може використовуватися для створення різних схем незаконної мінімізації податку, ухилення від оподаткування та навіть прямого незаконного субсидування з бюджету;

3) великі витрати на адміністрування ПДВ покладені переважно на плечі сумлінного платника податків, тоді як у світовій практиці саме відносно низькі адміністративні витрати для платника податків відрізняють ПДВ у вигідну сторону від податків на доходи;

4) стримується розвиток галузей з високою доданою вартістю, що погіршує інвестиційну привабливість цих галузей, знижує їх фінансові можливості;

5) ПДВ, по суті, штрафує підприємства за ускладнення виробництва. Чим більш складне виробництво, більше технологічних переділів, більше постачальників, тим більше ПДВ. Отже чим більш складна високотехнологічна продукція, тим більшим є податковий тягар. Тобто ПДВ є гальмом, не є сумісним з переходом до інноваційного шляху розвитку;

6) основними платниками ПДВ реально виступають споживачі, а отже, пряму вигоду від скасування ПДВ буде розподілено між домогосподарствами і виробниками товарів і послуг, а вивільнені у домогосподарств кошти переважно будуть витрачені на споживання всередині економіки України і тим самим забезпечать приріст ВВП.

Нами обґрунтовано основні переваги застосування податку на додану вартість, основними з них є:

1) зобов'язання зі сплати ПДВ стосовно кожного товару розподілені між різними платниками податків на різних етапах виробничо-комерційного циклу. У результаті навіть під час ухилення від сплати податку на будь-якому етапі цього циклу бюджет обов'язково отримує частки податку, що сплачуються на інших етапах. У випадку з податком з продажів ухилення одним платником податків означає втрату для бюджету всієї суми податку;

2) введення ПДВ було пов'язано з високою інфляцією, коли потрібен був такий податок, який би залежав від цін. ПДВ виявився простим вирішенням питання, тому що його обсяги зростають разом з цінами. Якщо податок на прибуток або інші податки в умовах високої інфляції відстають за темпами зростання і знецінюються, то ПДВ дозволяє забезпечувати стійке надходження в бюджет в умовах галопуючої і навіть гіперінфляції. Для України у сучасних умовах це значно важливо, особливо після досвіду 90-х років ХХ століття та 2014–2015 років;

3) за відсутності ПДВ не потрібно буде його відшкодовувати з бюджету експортерам. Однак у цьому випадку також не обкладаються й імпортовані товари, що, порівняно із застосуванням ПДВ, яке передбачає оподаткування експорту за нульовою ставкою, надає конкурентні переваги імпортованим товарам;

4) перехід від ПДВ до податку з продажів в Україні, на нашу думку, є реально неможливим, тому що буде пов'язаний зі значним випадінням доходів, що потребують суттєвого скорочення витрат, або компенсації доходів, що випадають, за рахунок перенесення частини податкового навантаження на інші податки, які є не надто залежними від кон'юнктури зовнішніх ринків. До того ж, введення податку з продажів потребує рішучої перебудови роботи податкових органів, а також великого перехідного й адаптаційного періоду (з огляду на те, що досвіду сплати та адміністрування податку з продажів немає), щоб вийти на прийнятний рівень збирання цього податку і належну величину податкової бази;

5) неефективне адміністрування ПДВ пов'язане не з природою цього податку, а з якістю адміністрування в податковій системі, внаслідок чого заміна одного податку іншим, з нашої точки зору, буде фіктивним способом вирішення реальних проблем.

Найважливішою складовою частиною реформи ПДВ і всієї податкової системи є підвищення ефективності роботи контролюючих органів. Для цього треба налагодити якісну взаємодію податкових і митних органів, продовжити вдосконалення системи реєстрації платників податків, а також здійснити повний перехід на комп'ютеризацію та цифровізацію відносин з адміністрування ПДВ й інших податків. Але чітко розуміємо, що знизити корупцію в державних органах на топівні в сучасних умовах, особливо під час карантинних заходів, проблематично в умовах лобіювання призначення керівництва у всіх державних органах не тільки національного фінансовою елітою, а вже й західними фінансово-економічними організаціями.

Обґрунтовано, що скасування чи заміна податку на додану вартість призведе до великих втрат дохідної частини Державного бюджету України, який унаслідок кризових явищ та військово-політичної нестабільності недоотримує запланованих обсягів надходжень.

Висновки. Податок на додану вартість є одним з найбільш бюджетоутворюючих податків у країнах Європейського Союзу та Україні, а операції з ним здійснюються різними суб'єктами податкових відносин, кінцеві мотиви яких значно різняться та інколи є антагоністичними. За одним з підходів податок на додану вартість розглядається як податок на споживання. При цьому його тягар відбивається не лише на платниках цього податку до бюджету, а й на споживачах товарів, робіт, послуг, додана вартість яких підлягає оподаткуванню. З огляду на це тлумачення можна виокремити таку перевагу ПДВ: визначення податкового навантаження на покупця, який, по суті, і є реальним платником цього податку. Відповідно до другого підходу ПДВ визначають як форму вилучення частини доданої вартості, що створюється на усіх етапах виробництва й реалізації товарів, робіт, послуг, до моменту переходу до реального споживача. Це трактування узагальнює сутність ПДВ і не виявляє реального платника податку. Визначено позитивні та негативні сторони застосування податку на додану вартість і подано позиції сторін у науковій дискусії щодо можливостей його подальшого удосконалення або кардинальної заміни іншими податками.

У результаті аналізу та зіставлення позитивних і негативних сторін застосування ПДВ в Україні та країнах Європейського Союзу визначено, що цей податок застосовується

у більшості розвинених країн світу та має значний вплив на формування дохідних частин їх бюджетів, зокрема і України. Тому, на нашу думку, хоча ПДВ має значну кількість об'єктивних недоліків, його заміна в Україні іншими податками буде пов'язана з економічними ризиками недоотримання дохідної частини бюджету, який у результаті негативних військових та економічних факторів впливу не виконується. Пропонується на цьому етапі економічного розвитку України здійснювати реформування ПДВ шляхом адаптації позитивного досвіду його стягування в країнах Європейського Союзу та світу, впроваджувати цифрові та комп'ютеризовані системи і технології адміністрування цього податку для боротьби з корупційними схемами неправомірного відшкодування ПДВ.

Подальший науковий пошук доцільно зосередити на розробці та реалізації ефективних механізмів відшкодування ПДВ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. On the Common System of Value Added Tax: Directive 2006/112/EC of 28 November 2006. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32006L0112>
2. Laying Down Detailed Rules for the Refund of Value Added Tax, Provided for in Directive 2006/112/EC, to Taxable Persons not Established in the Member State of Refund But Established in Another Member State: Directive 2008/9/EC of 12 February 2008. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32008L0009&qid=1436536731847>
3. Андрущенко В. Л., Тучак Т. В. Морально-етичні імперативи податків та оподаткування (західна традиція): монографія. Київ: Алерга, 2013. 310 с.
4. Бюджет України. URL: <http://cost.ua/budget/>
5. Ведение бизнеса с Европейским Союзом. Руководство для начинающих экспортеров. FTL Assistance. 2014. 55 с.
6. Житар М. О. Фінансова архітектура національної економіки: конфігурація та структурні компоненти. *Проблеми економіки*. 2019. № 3. С. 194–201. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222071220193194201>
7. Мельник В. М., Житар М. О. Роль, особливості та напрямки фінансової архітектури національної економіки. *Бізнес-Інформ*. 2019. № 8. С. 175–181. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222445920198175181>
8. Мельник В. М., Сосновська О. О., Житар М. О. Аналіз сучасних домінант кількісного виміру розвитку фінансової архітектури економіки України в розрізі публічних фінансів. *Бізнес-Інформ*. 2020. № 2. С. 358–370.
9. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
10. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України. URL: <http://sfs.gov.ua>
11. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://minfin.gov.ua>
12. Податкові надходження до бюджету України. URL: <http://cost.ua/budget/revenue/#1>
13. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2755-17#Text>
14. Семенко Т. М. Податок на додану вартість як економічна категорія. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=527>
15. Тренди в динаміці податку на додану вартість у 2011–2016. URL: <https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2015/11/2017-12-13-pdv-trendy.pdf>

16. Швабій К. І. Усі податки шкідливі, але ПДВ – найшкідливіший. *Дзеркало тижня*. URL: https://dt.ua/finances/usi-podatki-shkidliivi-ale-pdv-nayshkidlivishiy-346284_.html

REFERENCES

1. On the Common System of Value Added Tax: Directive 2006/112/EC. (28 November 2006). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32006L0112>
2. Laying Down Detailed Rules for the Refund of Value Added Tax, Provided for in Directive 2006/112/EC, to Taxable Persons not Established in the Member State of Refund But Established in Another Member State: Directive 2008/9/EC (12 February 2008). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32008L0009&qid=1436536731847>
3. Andrushhenko, V. L., Tuchak, T. V. (2013). *Moralno-etychni imperatyvy podatkiv ta opodatkovannya (zahidna tradyciya)* [Moral and Ethical Imperatives of Taxation and Taxation (Western Tradition)]. Kyiv: Alerta.
4. Budget of Ukraine. URL: <http://cost.ua/budget/>
5. *Vedenye byznesa s Evropejskym Soyuzom. Rukovodstvo dlya nachynayushchyh eksporterov* [Doing business with the European Union. Guide for beginner exporters]. FTL Assistance, 2014.
6. Zhytar, M. O. (2019). *Finansova arkhitektura natsionalnoi ekonomiky: konfiguracyi ta strukturni komponenty* [The Financial Architecture of the National Economy: Configuration and Structural Components]. *Problemy ekonomiky*, (3), 194–201. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-071220193194201>
7. Melnyk, V. M., Zhytar, M. O. (2019). *Rol, osoblyvosti ta napriamky finansovoi arkhitektury natsionalnoi ekonomiky* [The Role, Features and Directions of the Financial Architecture of the National Economy]. *Biznes-Inform*, (8), 175–181. DOI: <https://doi.org/10.32981r3/22224459-20198175181>
8. Melnyk, V. M., Sosnovska, O. O., Zhytar, M. O. (2020). *Analiz suchasnykh dominant kiljisknogho vymiru rozvytku finansovoi arkhitektury ekonomiky Ukrainy v rozrizi publichnykh finansiv* [The Analysis of the Modern Dominants of Quantitative Measurement of the Development of the Financial Architecture of Ukrainian Economy in the Context of Public Finance]. *Business-Inform*, (2), 358–370.
9. State Statistics Committee of Ukraine. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
10. Official site of the State Fiscal Service of Ukraine. URL: <http://sfs.gov.ua>
11. Official site of the Ministry of Finance of Ukraine. URL: <http://minfin.gov.ua>
12. *Podatkovi nadhodzhennya do byudzhetu Ukraini* [Tax revenues to the budget of Ukraine]. URL: <http://cost.ua/budget/>
13. Verkhovna Rada Ukrainy. (2010). *Podatkovyi kodeks Ukrainy* [Tax Code of Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2755-17#Text>
14. Semenکو, T. M. *Podatok na dodanu vartistj jak ekonomichna kateghorija* [Value added tax as an economic category]. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=527>
15. *Trendy v dynamic podatku na dodanu vartist u 2011–2016* [Trends in the dynamics of value added tax in 2011–2016]. URL: <https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2015/11/2017-12-13-pdv-trendy.pdf>
16. Schwabij, K. I. (2020). *Usi podatky shkidlyvi, ale PDV – najshkidlyvishyj* [All taxes are harmful, but VAT is the most harmful]. *Dzerkalo tyzhdnya*. URL: https://dt.ua/finances/usi-podatki-shkidliivi-ale-pdv-nayshkidlivishiy-346284_.html

Yaroslav O. Izmaylov, DSc (Economics), Associate Professor, University of the State Fiscal Service of Ukraine;

Iryna G. Yegorova, PhD (Economics), Associate Professor, Kryvyi Rih Economic Institute of SHEE «Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman»

Experience of Applying Tax on Added Value in the Countries of the European Union and Prospects for its Use in Ukraine

The content of the value added tax and features of its application in Ukraine and the countries of the European Union are revealed. It is proved that the value added tax is the most budget-forming tax in the countries of the European Union and Ukraine. It is substantiated that the abolition or replacement of value added tax will lead to large losses of the revenue side of the state budget of Ukraine, which due to the crisis and military-political instability does not receive the planned revenues.

The functioning of the country is impossible without a well-established system of forming the revenue side of the budget through taxes, fees and other fiscal payments. One of the taxes used by many countries around the world and consistently replenishes the state treasury is the value added tax.

Since VAT must satisfy the interests of various subjects of economic relations, evenly reducing and increasing their economic benefits, the comparison of positive and negative aspects of its application is an important and relevant issue of scientific research.

The purpose of the article is to identify the positive and negative aspects of the application of VAT, the possibility of its further improvement or radical replacement by other taxes in Ukraine and EU member states.

The research methods used in the process of writing the article involve the application of general scientific and empirical techniques of economic science, based on a systematic approach. In addition, in the process such a general method of study as generalization was used.

The positive and negative aspects of the application of value added tax are identified and the positions of the parties in the scientific discussion on the possibility of its further improvement or radical replacement by other taxes are presented. It is substantiated that the abolition or replacement of value added tax will lead to large losses of the revenue side of the state budget of Ukraine, which due to the crisis and military-political instability does not receive the planned revenues. The problems, advantages and disadvantages of using this tax in Ukraine are considered and the directions of their solution are offered.

Further research should focus on the development and implementation of effective VAT refund mechanisms the abolition or replacement of VAT will lead to large budget losses, which remain in a deplorable state. We need strong political will and the desire of Western partners. Therefore, today the VAT reform can consist purely in adapting the positive experience of its administration in the European Union and the world, in conjunction with the introduction of digitalization and uncompromising measures to combat corrupt schemes of illegal VAT refunds.

Key words: budget, European Union, taxes, value added tax, tax administration.

Стаття надійшла до редколегії 11 вересня 2020 року